

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 Ps 085653 13 Rev
Sarajevo, 29.08.2014. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Nezirović Gorana, kao predsjednika vijeća, Sadović Amire i Rizvić Amire, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja 1. Udruženje „Vaša prava BiH“ Sarajevo, kojeg zastupa punomoćnik Terzić Zlatan, advokat iz Sarajeva, protiv tuženih: 1. Hercegovačko-neretvanski kanton (za Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta), kojeg zastupa Kantonalno javno pravobranilaštvo Mostar, 2. Osnovna škola Stolac, koju zastupa punomoćnik Matić Jozo, pravobranilac Općine Stolac i 3. Osnovna škola Čapljina, koju zastupa punomoćnik Katić Marinko, advokat iz Čapljine, radi utvrđenja diskriminacije, v.s.p. 12.000,00 KM, odlučujući o revizijama tužitelja izjavljenim protiv rješenja Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 Ps 085653 12 PŽ od 11.06.2013. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 29.08.2014. godine, donio je

P R E S U D U

Revizije se uvažavaju, drugostepeno rješenje preinačava na način da se žalbe tuženih odbijaju i prvostepena presuda potvrđuje.

O b r a z l o ž e n j e

Stavom prvim izreke prvostepene presude Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 Ps 085653 11 Ps od 27.04.2012. godine utvrđeno je da su tuženi organizovanjem škola na etničkom principu i donošenjem i implementacijom školskih planova i programa na etničkom principu odvajali učenike u školama na području Hercegovačko-neretvanskog kantona na temelju njihove etničke pripadnosti čime su počinili diskriminaciju. Stavom drugim izreke te presude naloženo je prvotuženom da preduzme neophodne i zakonom predviđene korake i radnje usklađene sa legitimnim i specifičnim ciljevima obrazovanja u skladu sa propisima Bosne i Hercegovine u cilju prestanka dalje diskriminacije djece u školama na području Hercegovačko-neretvanskog kantona na temelju njihove etničke pripadnosti i to tako što će najkasnije do 01.09.2012. godine ustanoviti jedinstvene integrisane multikulturne obrazovne ustanove – škole za utvrđena upisna područja sa jedinstvenim nastavnim naučnim planom i programom, uz puno poštivanje prava djece na obrazovanje na materinjem jeziku, a drugo i trećetuženom je naloženo da u istom roku integracijom stvore osnov multikulturalnosti škole i obrazovanja djece bez obzira na etničku pripadnost, po jedinstvenom planu i programu na materinjem jeziku.

Drugostepenim rješenjem Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 Ps 085653 12 PŽ od 11.06.2013. godine žalbe tuženih su uvažene, prvostepena presuda ukinuta i tužba tužitelja odbačena kao neblagovremena, dok je žalba trećetuženog izjavljena protiv rješenja od 28.05.2012. godine (po kojem je odbijen zahtjev trećetuženog za oslobađanje od plaćanja troškova sudske takse na žalbu), odbijena kao neosnovana i to rješenje potvrđeno.

Protiv drugostepenog rješenja tužitelj i njegov punomoćnik su blagovremeno izjavili revizije zbog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se drugostepeno rješenje preinači i potvrdi u cijelosti prvostepena presuda Općinskog suda u Mostaru. Iz razloga što su obje revizije tužitelja sadržajno skoro identične, o njima je ovaj sud odlučivao kao o jednoj reviziji.

U odgovoru na reviziju tuženi su predložili da se revizija odbije kao neosnovana i potvrdi rješenje Kantonalnog suda u Mostaru.

Predmet konkretnog spora je zahtjev tužitelja kojim traži utvrđenje da su tuženi organizovanjem škola na etničkom principu i donošenjem i implementacijom školskih planova i programa na etničkom principu, odvajali učenike u školama na području HNK na temelju njihove etničke pripadnosti, čime su počinili diskriminaciju, pa da se naloži prvotuženom da poduzme neophodne i zakonom predviđene radnje usklađene sa legitimnim i specifičnim ciljevima obrazovanja u skladu sa propisima BiH u cilju prestanka dalje diskriminacije djece u školama na području HNK na temelju njihove etničke pripadnosti i to tako što će najkasnije do 01.09.2012. godine ustanoviti jedinstvene integrisane multikulture obrazovne ustanove – škole sa jedinstvenim nastavnim naučnim planom i programom, uz puno poštivanje prava djece na obrazovanje na maternjem jeziku, a drugo i trećetuženom da se naloži da u istom roku stvore osnov multikulturalnosti škole i obrazovanja djece bez obzira na etničku pripadnost po jedinstvenom planu i programu na maternjem jeziku.

Odlučujući o predmetnom tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužitelj osnovan 2009. godine pod nazivom Udruženje „Vaša prava BiH“ Sarajevo; prema članu 6. stav 1. tačka a. donesenog Statuta (23.01.2009. godine) osnovni ciljevi kao i djelatnosti tog udruženja su zaštita i efikasno ostvarivanje pojedinačnih prava korisnika usluga putem pružanja besplatne pravne pomoći, čime se omogućuje ravnopravan pristup pravdi, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, a između ostalog i zagovaranje i podizanje svijesti o pitanjima ljudskih prava i civilnog društva. Nadalje je utvrđeno da su drugotuženi i trećetuženi kao javne ustanove, osnovane 1997. godine odnosno 2005. godine, temeljem rješenja nadležnog ministarstva prvotuženog broj: 05-01-40-924-UR-43/06 od 19.05.1997. godine, odnosno rješenja istog ministarstva broj: 05-01-40-924-UR-43/06 od 22.05.2006. godine. Drugotužena i trećetužena su počele obavljati svoju djelatnost i prije upisa u registar škola kao javnih ustanova, a koji se vodi pri resornom ministarstvu prvotužene, odnosno upisa u sudski registar. Tako je prema iskazu direktora drugotužene, Osnovna škola Stolac počela sa radom 1993. godine, a prema iskazu svjedokinje Dedić Azemine, Osnovna škola Čapljina počela je sa radom 2003. godine, a način rada kakav je i danas kod tuženih postojao je od vremena njihovog osnivanja. Predmetnu tužbu za utvrđivanje diskriminacije i njenu zabranu nisu podnijele žrtve – djeca odnosno njihovi zakonski zastupnici (roditelji), nego u skladu sa članom 17. Zakona o zabrani diskriminacije podnijelo je Udruženje „Vaša prava BiH“ Sarajevo. Prema činjenicama navedenim u tužbi i istaknutim u toku postupka, tuženi diskriminiraju djecu – učenike osnovnih i srednjih škola na način da ih prilikom upisa u prvi razred razdvajaju po etničkoj pripadnosti i formiraju jednonacionalna odjeljenja. Takav način upisa djece u škole nije prestao i ponavlja se početkom svake godine i nastavlja svakodnevno dok traje školska godina. To potvrđuju izvještaji Komesara za ljudska prava od 20.02.2008. godine, dopune izvještaja od 29.03.2011. godine, sedmi i osmi periodični izvještaj o primjeni međunarodne konvencije o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije, zatim izvještaj specijalnog izvještača Generalnoj skupštini UN-a od 27.05.2008. godine i zaključna razmatranja Komiteta o eliminisanju rasne diskriminacije iz augusta 2010. godine. Svi ovi dokumenti potvrđuju da tuženi nejednako postupaju prema djeci i omladini osnovnog i srednjoškolskog uzrasta na području HNK zavisno od njihove etničke pripadnosti. Tako iz izvještaja od

20.02.2008. godine proizilazi da je prilikom boravka u Bosni i Hercegovini od 04.-11.06.2007. godine Komesar utvrdio da u BiH ima dosta slučajeva razdvajanja učenika prema etničkoj pripadnosti i kao očiti primjer i oblik isključenosti u obrazovnoj politici u BiH naveden je sistem vođenja „dvije škole pod jednim krovom“, zatim je ustanovljeno da takvih škola u F BiH ima 54 koje su podijeljene sa potpuno odvojenim školskim prostorom za djecu i školskim osobljem različitih etničkih grupa. Te potpune podjele odnose se i na administraciju u školi, koriste se različiti nastavno-naučni planovi i programi, pa da politika razdvajanja djece prema etničkoj pripadnosti može samo pojačati predrasude i netoleranciju prema drugima, dovesti do dalje etničke izolacije, da je mjere za integraciju trebalo odavno preduzeti, da su obrazovni sistemi podijeljeni i zasnovani na etničkoj pripadnosti, te da politika podjele i politizacije područja obrazovanja nije u interesu djece (tačke 128, tačka 129 i 130 izvještaja). Nakon ponovne posjete Bosni i Hercegovini, Komesar je u cilju istraživanja napretka u svom izvještaju od 29.03.2011. godine utvrdio da u BiH je raširena segregacija i diskriminacija u javnim školama, da je stanje zabrinjavajuće jer nije napravljen nikakav vidan napredak u smislu okončanja sistema „dvije škole pod jednim krovom“ od posljednje posjete iz 2007. godine, da su etnički zasnovani i podjeljeni obrazovni sistemi prepreka održivom potvratku, pa su vlasti i pozvane da uvedu zajednički osnovni nastavni plan, uz poštovanje osobenosti jezika, kulture i nasljeđa svakog konstitutivnog naroda, s prijedlogom da se jezik i kultura nacionalnih manjina uključe u školske nastavne programe. Takođe je specijalni izvestilac o stanju i zaštiti ljudskih prava (Vernor Munoz) nakon boravka u BiH (od 24.09.-02.10.2007. godine) svojim izvještajem od 27.05.2008. godine i posebnim izvještajem o uočenoj segregaciji, obavijestio Generalnu skupštinu UN da se fenomen „dvije škole pod jednim krovom“ pojavio nakon rata koji praktikuje da djeca različitog etničkog porijekla pohađaju istu školu sa različitim nastavnim planovima i u različito vrijeme, da se djeca čak ne susreću ni tokom odmora i da nastavnici koriste različite zbornice, zatim da je školska administracija potpuno podijeljena, uz konstataciju da takvo stanje nije bilo prije rata i da je dio vlasti kočnica za prevazilaženje ovog problema, smatrajući da je takvo odvajanje djece neizbježno jer misle da svako dijete nastavu mora pohađati na svom jeziku i da u BiH postoje 54 škole po sistemu „dvije škole pod jednim krovom“. U izvještaju se dalje navodi da iako je BiH bila i da i dalje jeste pod velikim pritiskom Međunarodne zajednice da riješi problem „dvije škole pod jednim krovom“, još uvijek nisu ni identifikovane mjere kako bi se to učinilo na djelotvoran način vjerujući da segregacija na etničkim osnovama predstavlja neprihvatljivu praksu i može ojačati postojeće predrasude, netoleranciju i društvene podjele, uz uvjerenje da ako učenicima nije data mogućnost, a niti se potiče na izgradnju jake mreže prijateljstva, toleranciju i uzajamno poštovanja kao osnove obrazovnog procesa, da zemlja preuzima rizik neuspjeha izgradnje mirnog i razvijenog društva. Svojim izvještajem za Bosnu i Hercegovinu od 27.08.2010. godine, Komitet za eliminaciju klasne diskriminacije pod tačkom 11. primjećuje da segregatorsko obrazovanje produžava nedostatak integracije, nepovjerenje i strah od drugog, preporučujući da se okonča taj sistem u monoetničkim školama i obezbjedi osnovni nastavni plan predavanja djeci, koji će promovisati tolerancijom među različitim etničkim grupama u zemlji cijeneći njihove specifičnosti. U konačnom, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je svojim sedmim i osmim periodičnim izvještajem o primjeni međunarodne konvencije o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije u BiH, od juna 2008. godine uputilo entitetskim vlastima preporuku broj 23 Međunarodnog komiteta za ljudska prava prema kojoj se državi nalaže da ukine segregaciju u javnim školama, što znači eliminisati jednoetničke škole i škole koje su struktuisane kao „dvije škole pod jednim krovom“ što je moguće prije, na način što će se ujediniti školska administracija, odstraniti etničke i diskriminatorne tekstove iz udžbenika, monoetnički i monoreligijski simboli ili zastave i implementirati moderniji zajednički bazni nastavni plan za svoje škole. Prema iskazu zakonskog zastupnika drugotuzene Osnovne škole Stolac, na gradskom području Općine Stolac, prije rata postojala je samo jedna osnovna škola, da je po povratku Bošnjaka u Stolac formirana i Prva osnovna škola, da je djeluju u istoj školskoj zgradi ali u dva različita krila zgrade, da su u

zgradi potpuno odvojeni, ni u čemu zavisni pravni subjekti, tako da su u cijelosti odvojeni i fizički, da i učenici i nastavnici Osnovne škole Stolac ulaze na jedan ulaz, a učenici i nastavnici Prve osnovne škole Stolac koriste drugi ulaz, a nastavnici obje škole imaju zasebne zbornice, da se u Osnovnoj školi Stolac nastava odvija po hrvatskom planu i programu i samo na hrvatskom jeziku, dok se nastava u Prvoj osnovnoj školi Stolac odvija po bosanskom planu i programu i isključivo na bosanskom jeziku, a nadzor nad radom Osnovne škole Stolac vrši Zavod za školstvo Mostar koji je predložio program rada te škole, a da nadzor nad radom Prve osnovne škole vrši Pedagoški zavod Mostar koji je predložio nastavni plan i program Prve osnovne škole Stolac. Ovaj svjedok je istakao da Osnovna škola Stolac ima dosta vanrednih slobodnih aktivnosti kao što su jednodnevni izleti, ekskurzije, vanučionička nastava, ali da se te aktivnosti nisu nikada organizovale zajednički sa Prvom osnovnom školom, da škole rade u dvije smjene, i to u prvoj smjeni Osnovna škola Stolac vremenski identično sa prvom smjenom Prve osnovne škole Stolac i odvija se u vremenu od 07,30-13,00 sati. Školu pohađaju učenici od petog do osmog razreda, dok u drugoj smjeni Prve osnovne škole Stolac učenici idu isključivo iz nižih razreda, odnosno samo učenici od prvog do četvrtog razreda. Iz iskaza direktora Osnovne škole u Čapljini proizilazi da tu školu pohađaju uglavnom djeca bošnjačke nacionalnosti, da ima i srpske, romske, albanske, turske i hrvatske djece kojih ima 15 od ukupno 305 učenika koliko broji ta škola, tvrdi da sve škole rade po jedinstvenom planu i programu koji sačinjava Federalno ministarstvo obrazovanja, s tim što ima zajedničku jezgru nacionalnih predmeta, da je od 23 odjeljenja u školi više od polovine kombinovanih odjeljenja, što znači da u istoj učionici sjede istovremeno djeca dva različita razreda najčešće prvog i trećeg razreda, drugog i četvrtog, trećeg i petog, i da za vrijeme školskog časa koji traje 45 minuta kao i u čistim odjeljenjima savladavaju nova znanja koja im prenosi isti nastavnik. Situacija u osnovnom školstvu u Čapljini u odnosu na Stolac je utoliko gora što osnovci bošnjačke nacionalnosti još nisu uspjeli ući u zgradu Osnovne škole, nego nakon što su dvije godine koristili zgradu sa srednjoškolskom omladinom u Srednjoškolskom centru, od 2005. godine nastavu pohađaju u zgradi bivšeg đачkog doma u Čapljini. Prema iskazu svjedokinje Klarić Tidže djeca u Osnovnoj školi u Domanovićima nastavu pohađaju u lošim uslovima, a svjedok Šuta Osman je izjavio da su djeca Bošnjaci koristili samo dio prizemlja, dok su hrvatska djeca koristila cijeli sprat i preostali dio prizemlja. Svjedokinja Dević Azemina je izjavila da je ona nastavnica razredne nastave u kombinovanom odjeljenju od 15 učenika, od čega 10 učenika trećeg i 5 učenika četvrtog razreda. Prema nastavnom planu i programu za osnovnu školu broj: UP-I-03-38-2-3647/99 od 15.07.1999. godine Federacija BiH po svom Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta propisala je okvirni nastavni plan i program za osnovne škole prema kojim je 70% programskih sadržaja jedinstveno za sve osnovne škole na području FBiH, a preostalih 30% programskih sadržaja mogu se mijenjati u skladu sa specifičnostima i potrebama kantona odnosno škole. Prema izvještaju o opštem stručnom nadzoru nad radom osnovne škole broj: 22-01-40-302/11 od 28.06.2011. godine, u zgradi Osnovne škole Stolac djeluju dvije potpuno odvojene osnovne škole, svaka od njih ima svoj vlastiti nastavni plan i program, bošnjački i hrvatski, a iz pregleda nastavnika i odgajatelja škole, proizilazi da su svi iste nacionalnosti. U školi nema kabinetske nastave zbog čega učenici cijelo vrijeme provode u učionici izuzev na časovima fizičkog i zdravstvenog vaspitanja, a ponekad i tehničkog. Predmetnu tužbu za utvrđenje diskriminacije tužitelj je podnio dana 25.02.2011. godine.

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je udovoljio tužbenom zahtjevu kao osnovanom u cijelosti, uz obrazloženje da aktivna legitimacija tužitelja direktno proizilazi iz člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije, zatim da pasivna legitimacija prvotuzenog proizilazi iz Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave („Službene novine HNK“ broj 4/98 i 4/07), da drugo i trećetuženi provode i izvršavaju zacrtane planove i programe koje donosi prvotuzeni, ali da potpuno samostalno organizuju svoj rad od utvrđivanja radnog vremena, plana, korištenja školskog prostora, obrazovanje školskih odjeljenja,

da određuju odjeljske starješine i slobodne aktivnosti, način izvršenja istih itd..., da su u javne registre upisani kao samostalna pravna lica koja samostalno odgovaraju za svoje obaveze i svoja postupanja, pa da su drugo i treće tužene pasivno legitimisane u ovoj pravnoj stvari jer se diskriminacija djece osnovnog i srednjeg uzrasta vrši upravo na području prvotuzenog, konkretno u tuženim školama. Prvostepeni sud je zauzeo stav da predmetna tužba nije neblagovremeno podnesena i pored propisanih rokova iz člana 13. navedenog zakona (subjektivni rok od tri mjeseca i objektivni rok od jedne godine od dana učinjene povrede), jer da se radi o diskriminaciji djece koja uživaju posebnu zaštitu, da diskriminatorsko ponašanje tuženih nije prestalo i ponavlja se početkom svake školske godine kada se djeca upisuju u školu i dijele na nacionalnoj osnovi, a traje svakodnevno dok traje školska godina. Prvostepeni sud u obrazloženju navodi da je tačno da je predmetnu tužbu tužitelj podnio 25.02.2011. godine tj. u toku trajanja školske 2010/2011 godine, ali kako se diskriminacijsko ponašanje tuženih svakodnevno ponavlja, da tužba nije neblagovremena sve dok takvo ponašanje traje. Prvostepeni sud je ustanovio da su prekršena i prava koja su regulisana Međunarodnom konvencijom o pravima djeteta i koja štiti prava djece, cijenio je izvještaj Komesara za ljudska prava prema kojem razdvajanje djece prema etničkoj pripadnosti može samo pojačati predrasude i netoleranciju prema drugima i dovesti do dalje etničke izolacije, te je ustanovio da su tuženi učinili diskriminaciju.

Suprotno shvatanju prvostepenog suda, drugostepeni sud je uvažio žalbe tuženih, ukinuo prvostepenu presudu i tužbu tužitelja odbacio kao neblagovremenu uz obrazloženje da cijeneći rokove iz čl. 13. st. 4. Zakona o zabrani diskriminacije, tužitelj je tužbu mogao podnijeti najkasnije tri mjeseca nakon dana svog osnivanja, tj. 2009. godine, a što bi izašlo iz okvira od jedne godine od učinjenog diskriminatorskog ponašanja, a ako bi se i prihvatila tvrdnja tužitelja i stav prvostepenog suda da se ponavljanje diskriminacije vrši svake godine prilikom upisa učenika u školu i ako je notorna činjenica da školska godina počinje u septembru tekuće godine, to bi tužba bila opet neblagovremena, jer je podnesena u vrijeme trajanja školske godine 2010/2011 tj. 25.02.2011. godine, što znači da je tužitelj zakasnio sa podnošenjem tužbe kada se rok računa od dana početka školske godine (1. septembra). U obrazloženju pobijanog rješenja se dalje navodi da sud sigurno ne opravdava postojeće stanje u HN kantonu u pogledu postojanja „dvije škole pod istim krovom“, ali da je činjenica da tužitelj ne može željeti bolje uslove školovanja u tuženim školama i biti veći zaštitnik prava učenika nego što su to njihovi roditelji koji se nisu obratili za zaštitu prava svoje djece; da postavljeni zahtjev tužitelja nije jasan, određen i izvršiv, prevazilazi okvire uobičajenog tužbenog zahtjeva iz sudske nadležnosti koji se treba riješiti na drugom nivou, jer da spada u domen političkog problema, a da sud nije dužan da rješava političke probleme; još se navodi da je stanje kod tuženih škola takvo da niko ne prisiljava djecu da idu u neku od škola u koje ne žele, već naprotiv da im je upis slobodan i po izboru, da im se obezbjeđuje nastava na maternjem jeziku, pa da se postavlja i pitanje da li se ponašanje tuženih može uopće podvesti pod odredbe člana 2 do 4. Zakona o zabrani diskriminacije na kojima se temelji tužbeni zahtjev.

Ovaj sud u cijelosti prihvata pravni stav prvostepenog suda kako u pogledu riješenog prigovora aktivne legitimacije na strani tužitelja, pasivne legitimacije na strani tuženih, tako i u pogledu ocjene blagovremeni podnesene tužbe.

Tužitelj osnovano prigovara povredi odredaba parničnog postupka učinjenih pred drugostepenim sudom kroz navode revizije da je drugostepeni sud u izreci svog rješenja (u stavu prvom) primjenom člana 227. stav 3. ZPP, žalbe tuženih uvažio, osporenu presudu ukinuo i tužbu tužitelja odbacio kao neblagovremenu, jer član 227. stav 3. ZPP ne sadrži takvu mogućnost postupanja drugostepenog suda, već propisuje druge procesne radnje na koje sud pazi po službenoj dužnosti koje se tiču se stranačke sposobnosti i zastupanja, dakle, odredba člana 227. stav 3. ZPP ne daje mogućnost odbacivanja tužbe zbog neblagovremenosti. Nadalje, da

drugostepeni sud i pored toga što je tužbu odbacio kao neblagovremenu, ipak se upustio u raspravljanje o meritumu stvari, posebno kada zauzima stav da činjenica da tužitelj ne može željeti bolje uslove školovanja u tuženim školama i biti veći zaštitnik prava učenika nego što su to njegovi roditelji koji se nisu obratili za zaštitu prava svoje djece, pa da je takav stav suprotan konceptu i cilju Zakona o zabrani diskriminacije kojim je uređeno pitanje podnošenja kolektivne tužbe zbog čega je i materijalno pravo pogrešno primijenjeno.

Prema članu 2. Zakona o zabrani diskriminacije, diskriminacijom se smatra svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze sa nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i pola, polnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života.

Prema članu 17. navedenog zakona, regulisano je podnošenje kolektivne tužbe za zaštitu od diskriminacije – kao u konkretnom slučaju, pa je propisano da udruženja (konkretno tužitelj), tijela, ustanove ili druge organizacije koje su registrovane u skladu sa propisima koji regulišu udruživanje građana u BiH, a imaju opravdan interes za zaštitu interesa određene grupe ili se u okviru svoje djelatnosti bave zaštitom od diskriminacije određene grupe lica, mogu da podnesu tužbu protiv lica koje je povrijedilo pravo na jednako postupanje, ako učine vjerovatnim da je postupanjem tuženog povrijedeno pravo na jednako postupanje većeg broja lica koja pretežno pripadaju grupi čija prava tužilac štiti.

Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, djelatnost i ciljeve zbog kojih se tužitelj i osnovao, pravilno je prvostepeni sud ocijenio da postoji aktivna legitimacije na njegovoj strani. Naime, diskriminacija je posljedica generalne politike i prakse institucija koje zajedno dovode do diskriminacije neke od zaštićenih grupa, čak i ako ne postoji diskriminatorska namjera, pa tužitelj osnovano u svojoj reviziji ističe da se specifičnost konkretne kolektivne tužbe ogleda u mogućnosti da sudski postupak u svojstvu tužitelja pokreću osobe i organizacije koje same nisu žrtve povrede prava, već postupak vode u ime zaštite grupe odnosno poimenično neidentificiranih osoba. S obzirom da je udruženju - tužitelju temeljem čl. 17. Zakona o zabrani diskriminacije data mogućnost podnošenja samostalne tužbe, onda pokretanje konkretnog postupka nije zavisilo od volje potencijalnih žrtava diskriminacije, pa tužitelju nije bio potreban prethodni pristanak i obraćanje diskriminiranih osoba – učenika, odnosno njihovih roditelja. Ovo proizilazi i iz Konvencije UN-a o pravima djeteta kao sastavnog dijela Ustava BiH, koja predstavlja dokument koji treba da primjenjuju svi stručnjaci koji rade sa djecom (učitelji, nastavnici, ljekari, policajci, socijalni radnici, novinari, državni službenici i svi drugi), a koji bi kao stručnjaci iz tih oblasti morali da pri donošenju bilo kakvih odluka u vezi sa djecom, vode računa o temeljnim principima konvencije na kojim se ona i zasniva, a to su najbolji interes djece, a posebno zaštita djece od bilo kojeg oblika diskriminacije.

Ovaj sud ne prihvata pravni zaključak drugostepenog suda da je predmetna tužba neblagovremena, jer se u konkretnom slučaju radi o sistemskoj diskriminaciji koja se po samoj svojoj prirodi proteže kroz vrijeme – kontinuirano, pa se ne bi moglo prihvatiti računanje rokova za podnošenje tužbe na način kako to obrazlaže drugostepeni sud u svom rješenju. Ovo iz razloga što je u konkretnom slučaju utvrđeno da se djeca i poslije upisa u školu tokom cijele školske godine razdvajaju po etničkoj pripadnosti i nacionalnom porijeklu, da koriste različite nastavne

planove i programe, da imaju drugačije uslove u prostorima u kojima borave (u jednoj učionici nastavu pohađaju učenici različitih nivoa razreda istovremeno dok traje jedan školski čas 45 minuta), zatim da su i sami nastavnici i administrativno osoblje potpuno odvojeni školskim prostorom, da učenici nemaju istovremeno organizovane velike odmore, ne idu na zajedničke izlete i ekskurzije.

Zakon o zabrani diskriminacije u BiH nije propisao način računanja rokova čija se specifičnost ogleda u kontinuitetu njenog trajanja kao u konkretnom slučaju, pa imajući u vidu da je i na dan podnošenja predmetne tužbe (25.02. 2011. godine u toku trajanja školske godine) prema učenicima postupano na naprijed opisani način, to se rok ima računati od posljednje radnje koja predstavlja diskriminaciju bez obzira na to kada je započeta. Dakle, tužba je blagovremeno podnesena, jer se sistemska diskriminacija učenika od strane tuženih proteže kroz vrijeme (tuženi čine kontinuirano povrede), pa je neprihvatljivo stanovište drugostepenog suda da su protekli rokovi iz čl. 13.st. 4. navedenog zakona.

Prvostepeni sud se u svojoj presudi pravilno pozvao na čl. 2. tačka 2. Ustava BiH, zatim Konvenciju o pravima djeteta, član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, jer je nesumnjivo utvrdio da su statusno jedinstvene škole na području HNK osnovane kao jednonacionalne na principu sveopće podijeljenosti, što nije u skladu ni sa Kodeksom o zaštiti ljudskih prava u školama koji je implementiran od strane Evropske unije, a prema kojem nastavni plan i program treba da prepozna, prizna, uvaži i obezbjedi odgovore na obrazovne potrebe, iskustva i interese svih učenika bez obzira na spol, uzrast, etničku, socijalnu i vjersku pripadnost, sposobnosti, mogućnosti i ograničenja. Tuženi nisu dokazali nepostojanje diskriminacije, a niti legitimni cilj razdvajanja djece po etničkoj pripadnosti, pa se u reviziji utemeljeno ističe da je u pobijanom rješenju zauzet stav suprotan konceptu i cilju Zakona o zabrani diskriminacije.

Kako su u postupku utvrđene okolnosti koje opravdavaju tužbeni zahtjev - tužitelj dokazao da je postupanjem tuženih povrijeđeno pravo na jednako postupanje prema većem broju lica – učenika, to je prvostepeni sud primjenom čl. 12. st. 1. tč. a) i b) donio pravilnu i zakonitu presudu kada je utvrdio da su tuženi počinili diskriminaciju, i naložio poduzimanje neophodnih zakonom predviđenih radnji opisanih u izreci prvostepene presude.

S obzirom na sve naprijed izloženo, valjalo je primjenom člana 250. stav 1. ZPP odlučiti kao u izreci ove presude.

Predsjednik vijeća
Nezirović Goran, s.r.

